

*Consumer*Classroom

Výuková sada týkající se ochrany dat

ZÍSKEJTE KONTROLU NAD SVÝMI ÚDAJI

V současnosti vaši studenti denně používají svoje osobní údaje, zejména online. Proto je velice důležité, aby si byli vědomi rizik, se kterými se mohou setkat při sdílení osobních údajů. Tato výuková sada vám poskytne důležité podkladové informace a praktická cvičení pro vaše studenty, která jim vysvětlí, co jsou osobní údaje a jak je mohou chránit.

Věková skupina: Od 13 do 18 let.

Trvání: Jedno praktické cvičení v délce cca 45 minut

Témata a odkazy na učivo: Občanská nauka, spotřebitelská studia, informační a komunikační technologie (ICT), sociální studia

1. Přehled lekce

Popis aktivit

Tento výukový plán naučí studenty uvažovat o problémech souvisejících s ochranou dat. Studenti budou diskutovat o tom, co jsou osobní údaje a kdo je sbírá, prozkoumají svoje práva a zamyslí se nad nejlepšími postupy týkajícími se osobních údajů v příkladech ze života, zejména online.

Potřebné materiály

Počítač nebo video projektor.

Cíle výuky

DOVEDNOSTI A ZNALOSTI

- Znalost o tom, že při každé návštěvě online o sobě sdílíme informace a data a dochází k zaznamenávání našeho používání vyhledávacích nástrojů, sociálních médií a stránek, které navštěvujeme, jako i zboží, o které se zajímáme.
- Znalost o tom, že není snadné odstranit jednou sdílené osobní údaje nebo informace.
- Pochopení, že kliknutí na „Přijímám“ v oknech se zásadami ochrany osobních údajů může znamenat, že naše osobní údaje budou prodány třetím stranám.
- Informace o opatřeních, která mohou pomoci chránit a spravovat osobní údaje a soukromí.
- Kontrola zásad ochrany osobních údajů a identifikace klíčových termínů týkajících se použití osobních údajů.

PŘÍSTUPY

- Zodpovědnost za ochranu vlastních osobních údajů i údajů jiných
- Oceňování ochrany osobních údajů
- Zvážení výhod a rizik týkajících se sdílení osobních údajů

Podkladové informace

PROČ JE DŮLEŽITÉ VĚNOVAT POZORNOST OSOBNÍM ÚDAJŮM

Dnešní informační technologie mají velký dopad na společnost. To se týká zejména nových generací mladých lidí, kteří velice často používají Internet, inteligentní zařízení a aplikace. Nemusí si však být vědomi toho, že tato zařízení a služby online shromažďují obrovské množství informací o jednotlivcích. Také nemusí úplně rozumět tomu, že v některých případech zveřejňují osobní údaje o sobě nebo jiných osobách bez toho, aby věděli, kdo bude mít k těmto informacím přístup – například prostřednictvím sdílení obrázků v sociálních médiích.

Je důležité, aby tito mladí lidé pochopili, že tento scénář propojené společnosti přináší sociální výhody, ale také rizika týkající se ochrany soukromí a dat. Studenti by si zejména měli uvědomit následující:

- Když se registrují do aplikace nebo služby online, často je vyžadováno, aby zadali osobní informace, například jméno, datum narození, telefonní číslo atd. Také mohou přijmout žádost o souhlas se zpracováním údajů bez toho, aby si skutečně přečetli nebo pochopili „podmínky používání“ nebo „zásady ochrany osobních údajů“ dané služby. To může mít vliv na jejich spotřebitelský život, protože tyto údaje mohou být prodány třetím stranám za komerčními a reklamními účely.
- Při používání elektronických zařízení generují a odesílají údaje o svých zájmech a chování, které mají zvlášť velkou hodnotu pro společnosti, které prodávají reklamní prostor na základě chování online.
- Jejich elektronická zařízení nebo účty online mohou být vystaveny nebezpečným datovým útokům, zejména pokud nejsou chráněny silnými hesly nebo pokud jsou jejich hesla nedbale udržována nebo sdílena s jinými osobami.
- Měli by si důkladně rozmyslet sdílení nebo zveřejňování osobních informací online, protože tyto informace může vidět velké množství osob. To se také týká sdílení informací o jiných osobách, například obrázků, bez vyžádání souhlasu daných osob.

CO JSOU OSOBNÍ ÚDAJE A KDO JE MŮŽE SHROMAŽĐOVAT?

Osobní údaje označují jakékoli osobní informace, které mohou sloužit k identifikaci jednotlivce, od jména po telefonní čísla, data narození a fotografie. Denně poskytujeme svoje osobní údaje, ať už při registraci na webové stránky sociální sítě, získání čtenářského průkazu nebo žádání o věrnostní kartu v obchodech.

Osoby nebo organizace shromažďující a spravující osobní údaje se nazývají správci údajů. V každém případě však platí, že všechny subjekty shromažďující a spravující osobní údaje musí respektovat právo na soukromí osob, které tyto údaje poskytují.

Podle aktuálně platné [Směrnice EU o ochraně údajů, která platí od r. 1995](#), má subjekt právo shromažďovat a zpracovávat osobní údaje jednotlivců pouze v jednom z následujících případů:

- Pokud subjekt údajů nezpochybnitelně udělil souhlas poté, co byl dostatečně informovaný (např. přijetím referenčních podmínek),
- pokud je zpracování údajů nezbytné pro splnění smlouvy, například v případě fakturace, žádosti o zaměstnání nebo žádosti o půjčku,
- pokud je zpracování nezbytné pro splnění právní povinnosti,
- pokud je zpracování nezbytné pro zachování životně důležitých zájmů subjektu údajů, například zpracování lékařských údajů oběti autonehody,
- pokud je zpracování nezbytné pro vykonání úkolu ve veřejném zájmu nebo při výkonu povinností vlády, daňových úřadů, policie nebo jiných veřejných organizací,
- pokud je zpracování nezbytné pro uskutečnění oprávněných zájmů správce nebo třetí osoby či osob, za podmínky, že nepřevyšují zájmy subjektu údajů ani neporušují jeho základní práva, zejména právo na soukromí.

JAKÁ MÁTE PRÁVA A JAK JE MŮŽETE CHRÁNIT

Podle současných pravidel platných v EU máte následující práva:

- správce údajů vás musí informovat, pokud o vás shromažďuje osobní údaje,
- máte právo znát jméno správce, účel zpracování a subjekty, které mohou být příjemci vašich údajů,
- právo na získání těchto informací máte bez ohledu na to, zda byly vaše údaje získány přímo nebo nepřímo, pokud se neukáže, že je získání těchto informací nemožné nebo příliš obtížné, nebo pokud nejsou dané informace chráněny zákonem,
- máte právo požádat správce údajů o informaci, zda o vás shromažďuje osobní údaje,
- máte právo získat kopii těchto údajů ve srozumitelné podobě,
- máte právo požádat o opravu, zablokování nebo odstranění dat,
- máte právo vznést námitku vůči zpracování vašich údajů na legitimním základě týkajícím se vaší konkrétní situace, jako i právo kdykoli vznést námitku vůči zpracování osobních údajů týkajících se vaší osoby za účelem přímého marketingu.

Pokud zjistíte, že jsou vaše osobní údaje spravované správcem údajů nepřesné nebo byly zpracovány protizákonně, máte právo na následující:

- požádat příslušného správce údajů o opravu, odstranění nebo zablokování daných údajů,
- požadovat, aby správce údajů informoval subjekty, které již byly seznámeny s nesprávnými údaji, pokud toto informování nezahrnuje nepřiměřené úsilí,
- pokud vám správce údajů neposkytne přiměřenou odpověď, můžete vznést stížnost [vnitrostátnímu orgánu dozoru pro ochranu údajů](#).

Níže naleznete další informace týkající se osobních údajů a ochrany dat:

[Přehled ochrany osobních údajů](#) vydaný Evropskou komisí.

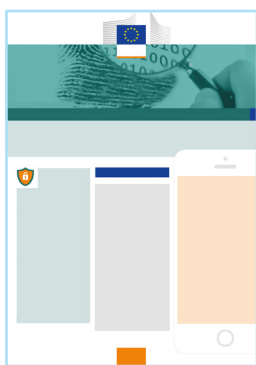
JAKÉ ZMĚNY SE CHYSTAJÍ NA ÚROVNI EU?

Evropská komise předložila návrh na komplexní reformu pravidel týkajících se ochrany osobních údajů za účelem navrácení kontroly nad osobními údaji do rukou občanů. Tato reforma zahrnuje [nařízení](#) i [směrnici](#) s platností od května 2018. Nařízení představuje významný krok směrem k posílení základních práv občanů v digitálním věku a podpoře podnikání zjednodušením pravidel pro společnosti na jednotném digitálním trhu. Toto nařízení bude platit od 25. května 2018. Směrnice zase slouží k ochraně základních práv občanů na ochranu údajů ve všech případech, kdy jsou osobní údaje použity donucovacími orgány činnými v trestním řízení. Členské státy EU mají povinnost provést tuto směrnici do jejich vnitrostátního práva do 6. května 2018.

Klíčové změny přinášené touto reformou jsou následující:

- „Právo být zapomenut“, které vám pomůže při správě rizik týkajících se ochrany údajů online. Když už nechcete, aby byly vaše údaje zpracovávány, a zároveň neexistují legitimní důvody jejich uchovávání, budou data odstraněna,
- snadný a bezplatný přístup k vašim osobním údajům, díky kterému budete moci snadněji zjistit, jaké osobní informace o vás uchovávají společnosti a veřejné úřady. Zároveň budete moci snadněji přenášet svoje osobní údaje mezi poskytovateli služeb (takzvaný princip „přenositelnosti údajů“),
- kdykoli bude vyžadován váš souhlas, bude muset být udělen prostřednictvím jasného a zjevného potvrzení, než bude moci společnost zpracovat vaše osobní údaje.
- Transparentnější informace o zpracování vašich dat podávané prostřednictvím snadno pochopitelných informací, zejména pro děti.
- Společnosti a organizace vás budou muset bez zbytečných odkladů informovat o narušení bezpečnosti dat, která by pro vás mohla mít nepříznivý dopad. Také budou muset informovat relevantní orgán dozoru pro ochranu údajů.

Níže naleznete další informace o této reformě:

[Přehledy ochrany osobních údajů](#) vydané Evropskou komisí.

2. Podrobnosti lekce

Úvod k lekci

Třídu můžete připravit tím, že přehrajete [toto krátké zábavné video](#) týkající se ochrany údajů vydané Evropskou komisí. Potom krátce představte koncept osobních údajů a způsobů jejich ochrany.

Obsah lekce

Rozdělte třídu na 4 skupiny a požádejte je, aby přemýšlely a diskutovaly o některých skutečných případech:

1. SKUPINA – REGISTRACE DO SLUŽBY ONLINE

Požádejte první skupinu, aby si vybrala službu nebo aplikaci online, kterou často používá (např. Facebook, Snapchat nebo WhatsApp). Studenti budou muset zjistit a zkontrolovat následující:

- Informace vyžadované při registraci (například jméno, datum narození, telefonní číslo, profilová fotografie atd.),
- zda musí přijmout žádost o souhlas se zpracováním údajů,
- „podmínky používání“ a zásady ochrany osobních údajů dané služby.

Požádejte skupinu, aby zjištěné informace zapsala za účelem jejich představení ostatním studentům.

2. SKUPINA – POUŽÍVÁNÍ HESEL

Požádejte druhou skupinu, aby přemýšlela o heslech, která používá pro svoje zařízení (například pro mobilní telefony, osobní počítače nebo tablety) a online služby (například účet sociálních médií a e-mailová adresa). Studenti by se měli zamyslet nad následujícími otázkami:

- Jakým způsobem si zvolili hesla,
- zda používají vždy stejná hesla,
- kam ukládají tato hesla a zda je s někým sdílí.

Požádejte skupinu, aby zjištěné informace zapsala za účelem jejich představení ostatním studentům.

3. SKUPINA – SDÍLENÍ FOTOGRAFIÍ

Požádejte třetí skupinu, aby si představila, že navštíví večírek a snímá fotografie. Studenti by měli diskutovat o následujících otázkách:

- Budou tyto fotografie sdílet na sociálních sítích nebo službách umožňujících odesílání zpráv?
- Pokud tyto fotografie zachycují jiné osoby, budou žádat příslušné osoby o svolení?
- Pokud najdou fotografii vlastní osoby na večírku, která jim není příjemná, jak budou postupovat?

Požádejte skupinu, aby svoje úvahy zapsala za účelem jejich představení ostatním studentům.

4. SKUPINA – ZACÍLENÍ ONLINE

Požádejte čtvrtou skupinu, aby se zamyslela nad činností online, která může vypovídat o jejich zájmech nebo preferencích (například sledování profilu zpěváka ve službě Instagram, vyhledávání kola, které si chtějí koupit, v nástroji Google atd.). Studenti by měli:

- Vytvořit seznam těchto činností,
- diskutovat o tom, zda se jim poté, co uskutečnili uvedené činnosti, začaly v sociálních médiích, vyhledávacích nástrojích a aplikacích zobrazovat reklamy odpovídající jejich zájmům.

Požádejte skupinu, aby tyto informace a úvahy zapsala za účelem jejich představení ostatním studentům.

Každá skupina by nyní měla představit svoje zjištění a úvahy třídě. Díky tomu budou mít studenti příležitost vysvětlit vyučujícímu i jiným studentům, co se naučili a jaké mají pochybnosti. Na konci každé prezentace se ujistěte, že studenti rozumí, proč je důležité mít se na pozoru při sdílení údajů online, a ověřte, že jsou si vědomi následujících skutečností:

1. SKUPINA – REGISTRACE DO SLUŽBY ONLINE

Denně generujeme obrovské množství osobních údajů, které mohou společnosti a organizace využívat za účelem dodávání konkrétní služby, také však k marketingovým účelům nebo získání bližších informací o skupině jednotlivců. Před přijetím podmínek používání konkrétní služby by se měli studenti seznámit s tím, jaké údaje budou získány a jak dlouho budou uchovávány, jaký je účel získání těchto údajů a jak mohou kontaktovat danou službu, pokud chtějí získat další informace nebo změnit názor. Také by měli mít vždy možnost říci „ne“, zejména v případě, pokud něčemu nerozumí.

2. SKUPINA – POUŽÍVÁNÍ HESEL

Je důležité používat bezpečná hesla (tj. dlouhá hesla s různými typy znaků) a nepoužívat stejné heslo pro více než jedno zařízení, účet nebo službu, abyste předešli riziku narušení zabezpečení údajů. Hesla byste navíc neměli s nikým sdílet ani je uchovávat v blízkosti počítače nebo telefonu. Také je důležité neukládat hesla do prohlížeče a nezapomenout se odhlásit, pokud používáte veřejně přístupné počítače. Tím zajistíte, že cizí osoby nebudou moci zneužít vaše přihlašovací údaje.

3. SKUPINA – SDÍLENÍ FOTOGRAFIÍ

Pokud sdílíte fotografie v sociálních médiích, nemusíte si být vědomi toho, že tyto fotografie mohou být přístupné pro široké publikum, zejména pokud používáte výchozí nastavení soukromí. Fotografie nebo obrázky, které mohou být vtipné, pokud je sdílíte s blízkými přáteli, mohou způsobit trapné situace, pokud je sdílíte s mnoha lidmi. Také platí, že pokud sdílíte fotografii zobrazující jiné osoby, musíte je požádat o svolení. V opačném případě porušujete jejich práva. A nakonec, pokud chcete odstranit fotografii (nebo jiné informace) týkající se vaší osoby, požádejte o její odstranění osobu, která ji zveřejnila, případně kontaktujte společnost, která je vlastníkem dané platformy. Také můžete požádat dospělou osobu, aby vám pomohla kontaktovat orgán zabývající se ochranou údajů.

4. SKUPINA – ZACÍLENÍ ONLINE

Při používání elektronických zařízení generujeme a odesíláme údaje o naší činnosti. Pomocí těchto zařízení lze sledovat naši činnost online. Tyto údaje jsou cenné pro společnosti nabízející bezplatné služby (např. Facebook nebo Google), které zároveň shromažďují údaje a prodávají reklamní prostor na základě našich zájmů. Proto se mohou reklamy zobrazované online pro jednotlivé osoby lišit.

Ukončení lekce

Za účelem shrnutí problémů týkajících se ochrany údajů ukažte studentům brožuru [Získejte kontrolu nad svými údaji](#) vydanou Evropskou komisí. Potom volně diskutujte s třídou a vytvořte seznam 5 tipů týkajících se ochrany osobních údajů. Můžete se nechat inspirovat tipy uvedenými níže.

Tipy týkající se ochrany údajů

- Nesdílejte veřejně žádné informace, například vaši skutečnou adresu, telefonní číslo, e-mailovou adresu ani číslo kreditní karty.
- Přemýšlejte, než něco zveřejníte: informace, které zveřejníte, nahrajete nebo sdílíte, mohou být dostupné pro všechny.
- Uzamkněte svoje zařízení tak, abyste byli jediní, kdo je může odemknout, například pomocí hesla.
- Vytvořte si silné heslo obsahující různé typy znaků a neuchovávejte ho v blízkosti počítače, telefonu ani tabletu.
- Nesdílejte fotografie zahrnující jiné osoby ani informace o nich bez předchozího svolení.

3. Vyhodnocení

Získané znalosti studentů vyhodnoťte pomocí následujícího úkolu. Můžete jej použít jako test ve třídě nebo jako domácí úkol.

Úkol pro vaši třídu

- Vyberte si službu nebo aplikaci online, kterou často používáte.
- Popište „výchozí nastavení ochrany osobních údajů“ se zaměřením na to, jak bude nakládáno s vašimi osobními údaji a činností, pokud nezměníte žádná nastavení. Budou tyto údaje k dispozici pro všechny?
- Popište, jaké možnosti nastavení ochrany osobních údajů mají uživatelé k dispozici. Co můžete skutečně změnit? Můžete nastavit svůj profil jako soukromý? Můžete sdílet informace pouze s několika lidmi?
- Navrhněte, jak byste si přizpůsobili nastavení ochrany osobních údajů, abyste zvýšili bezpečnost svých osobních údajů.

4. Související zdroje na webových stránkách Consumer Classroom

Další užitečné zdroje k tématu sdílené ekonomiky najdete na webových stránkách [Consumer Classroom](#). Zde jsou naše hlavní tipy.

ČEŠTINA

- [Počítač a mobily – nebezpečné jevy](#)
- [Sociální sítě](#)
- [Buď pánem svého prostoru](#)